

COMUNICAT DE PRESĂ

Nr. 65 din 15 decembrie 2006

Cum măsurăm evoluția prețurilor de consum ?

- Clarificări pentru o corectă înțelegere -

Problema metodologiei de calcul a Indicelui Prețurilor de Consum (IPC), implicit a inflației, merit să comensureze evoluția prețurilor produselor și tarifelor serviciilor care intră în consumul populației, a constituit o preocupare intensă a specialiștilor statisticieni, precum și a celor care utilizează și interpretează aceste date. De corecta înțelegere a diferitelor cifre care măsoară evoluția prețurilor depinde calitatea mesajului transmis de cei care vehiculează datele statistice și, implicit, gradul de percepție a celor cărora le este adresat.

În ultimele zile, această temă a făcut obiectul unor dezbateri și comentarii, plasate deopotrivă în planul modului de calcul, al interpretării și utilizării rezultatelor date publicității de către Institutul Național de Statistică.

Este de notorietate faptul că IPC este unul dintre cei mai sensibili și importanți indicatori statistici macroeconomici, având un impact major asupra tuturor deciziilor de politică economică și socială. În acest context, fiecare țară a dezvoltat metodologii naționale care să asigure o reflectare cât mai veridică a evoluției prețurilor de la o perioadă la alta. Aceste metodologii au făcut obiectul unor acțiuni concertate pe plan internațional de schimb de experiență vizând compatibilizarea și armonizarea metodelor și tehnicilor utilizate, astfel încât să se garanteze calitatea întregului proces de producere a indicilor prețurilor de consum. Mai mult, având în vedere necesitatea comparabilității la nivel european a datelor cu privire la evoluția prețurilor de consum, sub egida Eurostat, au fost întreprinse demersuri pentru crearea unei baze metodologice comune a Statelor Membre care s-au concretizat în adoptarea **Regulamentului Consiliului (CE) Nr. 2494/95 din 23 octombrie 1995, referitor la indicii armonizați ai prețurilor de consum.**

Cu mult timp înaintea aderării României la Uniunea Europeană, Institutul Național de Statistică s-a raliat la programul european de calcul al Indicelui Armonizat al Prețurilor de Consum (IAPC) și a început să publice și să transmită la Eurostat din anul 1997 atât datele privind evoluția prețurilor de consum determinată potrivit concepției naționale (IPC), cât și cele conforme metodologiei armonizate (IAPC), ca angajament asumat în cadrul procesului de pre-aderare.

Întrebările care au fost formulate și care, într-o oarecare măsură, încă persistă pot fi rezumate astfel:

1. De ce în România se calculează și se publică distinct doi indici ai prețurilor de consum, respectiv, IPC și IAPC ?
2. Există diferențe conceptuale și metodologice între cei doi indici ?
3. De ce sunt diferite datele calculate pentru cei doi indici ? Care este cifra corectă ?
4. Este IAPC un indice mai veridic decât IPC ?

Punctul de vedere al INS cu privire la aceste întrebări, este redat în continuare.

De ce în România se calculează și se publică distinct doi indici ai prețurilor de consum, respectiv, IPC și IAPC ?

România, ca și toate Țările Membre ale Uniunii Europene, calculează doi indici ai prețurilor de consum, ținând seama de faptul că fiecare dintre ei servește unor scopuri distincte:

- a. IPC este utilizat pentru fundamentarea pe plan național a politicilor monetare (de unde și țintirea inflației de către BNR), a politicilor sociale (salariu minim, indexări, ajutoare sociale, pensii etc.) și a politicilor economice, bugetare și fiscale;
- b. IAPC servește exclusiv scopurilor de comparare internațională a nivelului inflației între Statele Membre și pentru stabilirea politicii monetare la nivelul UE.

Alternativa de a calcula și utiliza un singur indice, chiar în contextul conformării cu reglementările europene, nu a fost pusă în discuție niciodată de nici un Stat Membru. În plus, Regulamentul Consiliului menționat mai sus recunoaște existența și oportunitatea utilizării în continuare a celor doi indici.

Există diferențe metodologice între cei doi indici ?

Răspunsul este **NU**. Iată argumentele:

1. Metodologia celor doi indici se conformează **Regulamentul Consiliului (CE) referitor la indicii armonizați ai prețurilor de consum**;
2. Pentru ambii indici, INS realizează colectarea unică a prețurilor și tarifelor, iar agregarea prețurilor la nivel elementar este unică. Tipul de indice pentru agregarea la nivel superior este același (Laspeyres), prin care se asigură construirea de indici cu bază comună, condiție esențială pentru măsurarea evoluției prețurilor.
3. La agregare se utilizează același sistem de ponderare ce reflectă specificitatea și structura consumului populației României obținute din cercetarea statistică asupra Bugetelor de familie.
4. Ceea ce diferă între cei doi indici constă în:
 - a) *forma de prezentare a posturilor de agregare*
 - **În sistemul național**, la calculul IPC se utilizează un nomenclator de mărfuri și servicii structurat pe 54 posturi de produse alimentare, 112 posturi de produse nealimentare și 50 de posturi de servicii, semnificative pentru consumul populației României.
 - **În sistemul european** se utilizează o clasificare a cheltuielilor după destinația de consum (COICOP - Classification of Individual Consumption According to Purpose), care regrupează posturile din sistemul național, potrivit acestei clasificări. Spre exemplu: la grupa „transporturi”, IAPC include cumpărări de autovehicule și autoturisme noi, servicii de transport, combustibili pentru autovehicule și lubrifianți, reparații; în timp ce la IPC, la această grupă se includ doar serviciile de transport, restul fiind cuprinde la grupa "mărfuri nealimentare".
 - b) *populațiile de referință*
 - IPC acoperă cheltuielile de consum efectiv al populației României, adică prețurile și tarifele plătite de rezidenții români pentru cumpărarea produselor și serviciilor în România;

- IAPC, ia în calcul și cheltuielile efectuate de turiștii străini pe teritoriul României, pe baza datelor estimate din balanța de plăți – separat pentru transport, cazare, alimentație publică, recreere.

c) *Alte diferențe:*

- pentru asigurări, la IAPC, se cuantifică soldul dintre prime și despăgubiri, în timp ce, în cazul IPC, sunt incluse primele plătite pentru asigurările obligatorii;
- în cazul medicamentelor, IAPC ia în considerare numai cheltuielile efectiv realizate de gospodăria, în timp ce pentru IPC sunt luate în calcul, pe lângă cheltuielile nete și gratuitățile;

d) *perioada de referință a indicilor*

- **în cazul IAPC:**

- indicele este calculat și publicat față de media anului 2005 (2005=100). Toate Țările Membre ale Uniunii Europene se conformează acestei reguli din rațiuni de comparabilitate, indiferent de baza de referință a indicilor naționali și a sistemului de ponderare folosit. Aceasta înseamnă că se procedează la operații de calcul complementare asupra acelorași date pentru a se obține un indice având ca bază de referință media anului 2005;
- tot din rațiuni de comparabilitate, ponderile utilizate de fiecare țară la calculul IAPC sunt exprimate în prețurile lunii decembrie ale anului anterior.

- **în cazul IPC:**

- calculat față de luna anterioară a aceluiași an, indicele evidențiază evoluția prețurilor de la o lună la alta, ceea ce, practic, suscită cel mai mare interes;
- calculat față de luna decembrie a anului anterior, indicele reflectă evoluția prețurilor de la începutul anului;
- calculat față de luna corespunzătoare a anului precedent, indicele evidențiază evoluția prețurilor, eliminând caracterul sezonier al acestei evoluții.

Prin urmare, atât în cazul IAPC, cât și al IPC, ca indici calculați cu bază fixă, pe baza relațiilor între indici, se pot obține indici similari în orice bază de referință.

De ce sunt diferite datele calculate pentru cei doi indici ? Care este cifra corectă ?

De la bun început, trebuie precizat că **orice indice, inclusiv cel al evoluției prețurilor de consum, ca și rata aferentă acestuia, trebuie interpretate în raport cu baza la care se referă.** Fără a ține seama de această condiție esențială, am ajunge să comparăm indici sau rate complet diferite, iar concluziile care ar decurge de aici ar fi lipsite de consistență.

Pe fondul ultimelor creșteri de prețuri la gaze naturale, energie termică și electrică, dar și a percepției colective de creștere generală a prețurilor, indicele care a atras atenția asupra posibilelor inadvertențe a fost așa-numitul indice armonizat, a cărui valoare publicată pentru luna octombrie 2006 a fost de 7,02%. În mod eronat, acest nivel a fost contrapus valorilor IPC publicate pentru luna octombrie 2006, care arată cum au evoluat prețurile în raport cu diferite perioade: față de **septembrie 2006 (100,21%)**, față de **decembrie 2005 (102,98%)** și față de **octombrie 2005 (104,80%)**.

Diferențele care apar între aceste niveluri provin din faptul că fiecare dintre indicii în baza cărora au rezultat datele au baze de referință distincte:

- IAPC este calculat în raport cu media evoluției prețurilor din anul 2005 (2005=100). Această „bază de calcul”, precizată în publicație, este utilizată de toate Țările Membre ale Uniunii Europene, inclusiv de România, pentru a permite evaluarea în condiții comparabile a evoluției prețurilor în întreg spațiul european.
- Spre deosebire de IAPC, IPC este calculat și publicat în două baze: luna anterioară=100 și luna decembrie 2005=100.

Dacă recalculăm IAPC în bazele folosite în cazul IPC, rezultatele sunt următoarele:

COMPARATII INTRE IPC SI IAPC

- Ianuarie - Octombrie 2006 -

Baza: luna anterioara=100

Baza: decembrie 2005=100

LUNA	I.P.C.	I.A.P.C.	LUNA	I.P.C.	I.A.P.C.
Ianuarie	101.03	101.02	Ianuarie	101.03	101.02
Februarie	100.24	100.24	Februarie	101.27	101.26
Martie	100.21	100.21	Martie	101.48	101.48
Aprilie	100.42	100.43	Aprilie	101.91	101.91
Mai	100.60	100.60	Mai	102.52	102.52
Iunie	100.15	101.11	Iunie	102.67	102.69
Iulie	100.11	100.11	Iulie	102.78	102.81
August	99.93	99.94	August	102.71	102.74
Septembrie	100.05	100.06	Septembrie	102.76	102.79
Octombrie	100.21	100.21	Octombrie	102.98	103.01

Dacă refaceam calculele pentru IPC în bază „media anului 2005 (2005=100)”, pentru a-l face comparabil cu datele publicate pentru Indicele Armonizat al Prețurilor de Consum, rezultatele sunt următoarele:

Baza: media anului 2005 (2005=100)

LUNA	I.P.C.	I.A.P.C.
Ianuarie	104.94	104.96
Februarie	105.19	105.21
Martie	105.41	105.43
Aprilie	105.85	105.88
Mai	106.48	106.52
Iunie	106.65	106.69
Iulie	106.76	106.81
August	106.68	106.74
Septembrie	106.64	106.80
Octombrie	106.96	107.02

După cum se poate constata, diferențele dintre cei doi indici sunt **nesemnificative**. Spre exemplu, dacă analizăm cifrele din perspectivă corectă, **creșterea prețurilor în luna octombrie 2006 față de media anului 2005 este, practic, aceeași în ambele cazuri (de +7,02%, potrivit IAPC, și de +6,96% potrivit IPC)**. Prin urmare, creșterea de 2,98% în raport cu luna decembrie 2005 și cea de 4,80% în raport cu luna octombrie 2005, sunt corecte, așa cum evidențiază datele prezentate în tabele respective.

Rezultatele din tabelele de mai sus au fost calculate integral, pe baza datelor cuprinse în Buletinul statistic de prețuri nr.10/2006, editat și difuzat de către Institutul Național de Statistică.

În concluzie, **toate datele sunt corecte**. Important este să le analizăm și să le interpretăm prin prisma respectării criteriilor de comparabilitate.

Este IAPC un indice mai veridic decât IPC ?

Punerea la îndoială a veridicității unuia sau altuia dintre cei doi indici este un non-sens, deoarece metodologia este aceeași în ambele cazuri, diferențele constând doar în forma de prezentare a datelor detaliate și în sfera de cuprindere. De altfel, rezultatele prezentate mai sus, arată că, datele, aduse în condiții de comparabilitate, relevă diferențe nesemnificative, (la nivelul primei zecimale datele sunt chiar egale), generate de particularitățile menționate anterior.

Ponderile utilizate în calculul celor doi indici provin din aceeași sursă, Ancheta Bugetelor de Familie (ABF). Prin ABF este chestionat în fiecare an un eșantion de peste 37.000 de gospodării, reprezentativ la nivel național, din punctul de vedere al repartiției geografice, inclusiv pe mediile urban și rural, al categoriilor socio-profesionale și al altor criterii.

Ca și până acum, în viitor va fi utilizată aceeași sursă pentru determinarea ponderilor, întrucât ar fi lipsit de sens să folosim, spre exemplu, în locul ponderilor naționale, ponderile medii la nivel european. Dacă și celelalte Țări Membre ar proceda în acest fel, rezultatele nu ar reprezenta, pe de o parte, structurile naționale de consum și, pe de altă parte, nu ar mai permite o comparabilitate corectă. De exemplu, în România, ponderea cheltuielilor alimentare în totalul cheltuielilor unei gospodării medii este de cca. 41%, în timp ce în Europa este de aproximativ 20%. În astfel de condiții, dacă am utiliza „ponderea europeană”, o creștere generală de 10% a prețurilor produselor alimentare ar contribui cu 2% la creșterea IPC, în timp ce „ponderea românească” ne arată că această creștere trebuie să fie de 4,1%. Nimeni nu are nici un interes să distorsioneze realitatea de dragul „armonizării europene”.

In loc de concluzii ...

Ca și până acum, **din anul 2007 și în anii următori, INS va continua să elaboreze și să publice atât indicele prețurilor de consum pentru necesități interne, cât și cel armonizat, pentru comparabilitate, ca, de altfel, toate țările membre ale Uniunii Europene.**

Concluzia este că **nu putem avea și nu avem două inflații**, fiecare indice al prețurilor de consum fiind destinat să măsoare evoluția prețurilor și tarifelor în România, în funcție de scopul pentru care a fost proiectat.